

Hart voor Brabant

Gezondheid telt!

Gemeente Landerd
Postbus 35
5410 AA ZEELAND
t.a.v. T.R.J. Reijnen

Kenmerk: UIT-15034397 Datum: 15 juli 2015
Behandeld door: A.S.G. van Dam E-mail: milieu@ggd-bureaugmv.nl
Onderwerp: Advies over zoönosen bij aanpassing bouwvlak Kerkweg 1, Schaijk m.b.v.
toetsingsinstrument gezondheid en veehouderij

Geachte heer Reijnen,

Op 7 juli 2015 heeft de gemeente Landerd Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid GGD'en Brabant/Zeeland (Bureau GMV) gevraagd te adviseren over de gezondheidsaspecten met betrekking tot zoönosen die de gemeente kan meewegen in haar considerans in de vergunningverlening van de aanpassing bouwvlak aan Kerkweg 1, Schaijk.

Voor de beoordeling is gebruik gemaakt van het door de ondernemer ingevulde toetsingsinstrument met bijbehorende notities. Het gebruikte toetsingsinstrument is een aangepaste versie van het toetsingsinstrument gezondheid en veehouderij¹. In tegenstelling tot het oorspronkelijke toetsingsinstrument wordt in de gebruikte versie met name ingegaan op het aspect zoönosen. De indicatoren fijn stof en geur worden meegenomen in de beoordeling door de omgevingsdienst. De relatie met gezondheid daarbij is door de gemeente structureel vastgelegd in haar geurgebiedsvisie en wordt op die manier meegewogen.

De inhoudelijke beoordeling met betrekking tot zoönosen is gemaakt door de GGD afdeling Infectieziektenbestrijding (IZB). In de beoordeling is de GGD ervan uitgegaan dat de gemeente zelf de milieugegevens zoals aangeleverd voor de vergunningaanvraag door het bedrijf op juistheid heeft gecontroleerd. Daarnaast is in onderstaand advies enkel rekening gehouden met de uitbreiding aan de Kerkweg 1, Schaijk. Er is geen rekening gehouden met andere mogelijke gelijktijdige uitbreidingen binnen de directe omgeving van het bedrijf.

¹ Aanvullend toetsingsinstrument: Een risico-inventarisatie en -evaluatie voor gezondheid bij veehouderij. Nijdam, et.al, 2013. Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid GGD'en Brabant/Zeeland.

Leeswijzer

Voordat de aanvraag wordt beoordeeld, wordt eerst kort ingegaan op de gezondheidsaspecten die een rol spelen bij veehouderij. Hierna wordt dieper ingegaan op het aspect zoönosen, waarna de beoordeling over de gezondheidsaspecten met betrekking tot zoönosen volgt. Tot slot worden de conclusies en adviezen van Bureau GMV/ IZB gegeven.

Achtergrond: gezondheid en veehouderij

Omwonenden van veehouderijen kunnen een verhoogde blootstelling aan onder meer geur, fijn stof, endotoxinen en biologische agentia hebben.

Van geur is bekend dat dit kan leiden tot (ernstige) hinder en andere gezondheidsklachten zoals misselijkheid en hoofdpijn. Van vee-gerelateerd fijn stof, endotoxinen en biologische agentia is bekend dat deze tot gezondheidseffecten zoals luchtwegklachten en van dier-op-mens overdraagbare infectieziekten kunnen leiden. Het is echter nog niet goed inzichtelijk vanaf welke concentraties of binnen welke afstand tot aan veehouderijen verhoogde risico's of hinderpercentages optreden.

Daarom is het uitgangspunt van Bureau GMV dat het recht op het verspreiden van geur, fijn stof en de daaraan gekoppelde biologische agentia samen dient te gaan met de verantwoordelijkheid om te werken volgens het ALARA-principe: 'as low as reasonably achievable'.

In (gemeentelijk) beleid is door Landerd vastgelegd aan welke normen voldaan moet worden met betrekking tot fijn stof en geur. Zo is in de geurverordening als ijkpunt voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat voor de woonkernen een maximaal hinderpercentage van 12% (achtergrond geurbelasting 10 O_Ue/m³) gehanteerd en voor het buitengebied 20% (achtergrond geurbelasting 20 O_Ue/m³). De aspecten fijn stof en geur worden beoordeeld door de omgevingsdienst en zijn niet meer in de beoordeling van de GGD meegenomen.

Zoönosen

Zoönosen zijn infectieziekten die van dieren op mensen kunnen overgaan. Per diersoort kunnen verschillende ziekten voorkomen die zich via de lucht verspreiden naar mensen via direct contact tussen dier en mens of via voedsel. Voor omwonenden zijn vooral de via de lucht overdraagbare aandoeningen een risico. De belangrijkste zijn Q-koorts en influenza (vogelgriep, varkensgriep). De aanwezige veehouderijbedrijven zorgen voor een (mogelijke) verhoogde blootstelling aan via de lucht overdraagbare zoönosenverwekkers en antibioticaresistente bacteriën die leiden tot een verhoogd risico op infectieziekten of onbehandelbare infecties. Het is nog niet goed inzichtelijk vanaf welke concentraties of binnen welke afstand tot aan veehouderijen het risico verhoogd is.

In het aanvullend toetsingsinstrument is de insteek gekozen om als overheid en ondernemer te laten zien welke inspanningen gedaan worden om gezondheidsrisico's redelijkerwijs en vanuit voorzorg te beperken, op basis van huidige (wetenschappelijke) kennis en inzichten. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de oorzaak-effect keten.

Beoordeling

Bureau GMV/ IZB concluderen het volgende:

- De aanvraag betreft een vleeskuikenbedrijf waar momenteel volgens de vergunde situatie 154.752 vleeskuikens worden gehouden. In de beoogde situatie is er ruimte voor 194.752 vleeskuikens.
- De dichtstbijzijnde gevoelige bestemmingen (niet zijnde bedrijfswoningen van derden) zijn gelegen op ca. 535 meter van het bedrijf.
- Binnen het bedrijf wordt 1 diersoort bedrijfsmatig gehouden en voldoet daarmee aan de criteria.
- De aanvraag omvat een bedrijfsbehandelplan dat regelmatig met een vaste dierenarts wordt besproken. Een geborgde pluimveedierenarts komt eens per twee weken op het bedrijf.
- Bij de maatregelen gericht op voorkomen van verspreiding zoönosen heeft de ondernemer informatie opgenomen die in het algemeen correct is.
- De ondernemer beschrijft de hygiënemaatregelen ter voorkoming van introductie, verspreiding en uitstoot van zoönosen op het bedrijf, zoals o.a. uitbroeden van de eieren (laatste fase) op het bedrijf zodat kuikens niet vervoerd hoeven worden, reiniging en ontsmetting van de stallen als een koppel weg is, reiniging waterleiding en ongediertebestrijding. Het nemen van de voorgestelde hygiënemaatregelen beoordeelt de afdeling Infectieziektenbestrijding als positief.

Adviezen

- Omdat er meerdere stallen zijn met vleeskuikens, is het van belang dat er geen ziektekiemen van de ene stal naar de andere stal verspreiden. Daardoor is het belangrijk om bij het betreden van elke stal schoon schoeisel en overall aan te doen (zoals beschreven) en luchtinlaat- en -uitlaatplaatsen van de stallen niet tegenover elkaar te plaatsen.

Hart voor Brabant

Gezondheid telt!

Eindconclusie

- Bureau GMV/ IZB beoordeelt de voorgestelde wijziging met betrekking tot zoönosen als acceptabel.
- De bovenstaande conclusie is alleen van toepassing mits zorg wordt gedragen dat de beschreven maatregelen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Daarvoor is een goede borging in de vergunning of in gemeentelijk beleid noodzakelijk zodat, indien nodig, tot controle en handhaving kan worden overgegaan.

Deze gezondheidskundige beoordeling kan door de gemeente gebruikt worden in haar considerans.

Als u nog vragen heeft over voorgenoemde advies, kunt u contact opnemen met Bureau GMV, telefoonnummer 0900 3 68 68 68.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'Sandra van Dam', enclosed within a hand-drawn oval.

Sandra van Dam
Adviseur infectieziekten
GGD Hart voor Brabant

Ontvankelijkheid voor gezondheidstoets zoönosen

Aanleiding

De gemeente Landerd heeft Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid GGD'en Brabant/Zeeland (Bureau GMV) en de afdeling Infectieziektenbestrijding van de GGD Hart voor Brabant gevraagd te adviseren over de gezondheidsaspecten die de gemeente moet meewegen in haar considerans van vergunningverlening in het kader van individuele veehouderijen. Aanvankelijk werd de gezondheidskundige beoordeling gemaakt met de indicatoren geur, fijn stof en zoönosen. Eind 2014 is de geurverordening en geurgebiedsvisie van Landerd vastgesteld. Vanaf 2015 wordt daarom enkel nog advies gevraagd met betrekking tot zoönosen.

Dit document beschrijft de informatie die Bureau GMV nodig heeft om een advies te kunnen opstellen. Deze informatie is gebaseerd op het aanvullend toetsingsinstrument gezondheid en veehouderij¹ dat Bureau GMV heeft ontwikkeld samen met de gemeenten Oirschot, Reusel-De Mierden en Gemert-Bakel.

Achtergrond zoönosen en gezondheid

Omwonenden van veehouderijen kunnen een verhoogde blootstelling aan onder meer geur, fijn stof, endotoxinen en biologische agentia hebben. Van geur is bekend dat dit kan leiden tot (ernstige) hinder en andere gezondheidsklachten zoals misselijkheid en hoofdpijn. Van veegerelateerd fijn stof, endotoxinen en biologische agentia is bekend dat deze tot gezondheidseffecten zoals luchtwegklachten en van dier-op-mens overdraagbare infectieziekten (zoönosen) kunnen leiden. Per diersoort kunnen verschillende ziekten voorkomen die zich via de lucht verspreiden naar mensen, via direct contact tussen dier en mens of via voedsel. Voor omwonenden zijn vooral de via de lucht overdraagbare aandoeningen van belang. De belangrijkste zijn Q-koorts en influenza (vogelgriep, varkensgriep). De aanwezige veehouderijbedrijven zorgen voor een (mogelijke) verhoogde blootstelling aan via de lucht overdraagbare zoönosenverwekkers die leiden tot een verhoogd risico op infectieziekten. Het is nog niet goed inzichtelijk vanaf welke concentraties of binnen welke afstand tot aan veehouderijen het risico verhoogd is.

¹ Aanvullend toetsingsinstrument. Een risico-inventarisatie en -evaluatie voor gezondheid bij veehouderij. Nijdam, et.al, 2013.

Gezondheidstoets zoönosen

Om een gezondheidkundige boordeling te kunnen maken, wordt voor de locatie waar de vergunning voor wordt aangevraagd een aantal algemene en specifieke gegevens gevraagd.

Het aanvullend toetsingsinstrument bevat diverse maatregelen die de verspreiding en uitstoot van zoönosenverwekkers voorkomen dan wel beheersen. Met behulp van diverse maatregelen kan de verspreiding en uitstoot van deze zoönosenverwekkers en bacteriën voorkomen dan wel beheerst worden. Om een goede inschatting te kunnen maken is het voor de GGD van belang dat de ondernemer de maatregelen zo precies mogelijk beschrijft en een korte toelichting geeft waarom dergelijke maatregelen wel of niet toegepast zijn. De tabellen 'maatregelen' kunnen hier richting aan geven.

Vragen voor ondernemer	Toelichting	Antwoorden door ondernemer
Bedrijf		
<p>Welke diersoort(en) worden bedrijfsmatig gehouden?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergunde (huidige) situatie - Aangevraagde (toekomstige) situatie <p>Wat is de omvang van het bedrijf (in dieraantallen)?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergunde (huidige) situatie - Aangevraagde (toekomstige) situatie 	<p>Als er meerdere diersoorten op één bedrijf zijn kan dit een risico vormen voor de verspreiding van zoönosen. Dit voor zowel de vergunde als aangevraagde situatie.</p> <p>Uitgangspunt is dat er op bedrijfsmatig niveau geen varkens en pluimvee op één bedrijf samen gehouden mogen worden in verband met het risico op transmissie en vermenging van influenzavirus. Ook het bedrijfsmatig samenhouden van verwante soorten als rundvee en kleine herkauwers (schapen/geiten) en kleine herkauwers onderling wordt afgeraden (o.a. vanwege Q koorts), tenzij er sprake is van een gescheiden bedrijfsvoering. Voor de combinatie rundvee en varkens gelden er op dit moment geen zwaarwegende argumenten in kader van infectierisico's mits er sprake is van een gescheiden bedrijfsvoering.</p> <p>Het is in het kader van dier- en volksgezondheid belangrijk om te weten hoeveel dieren er op een bedrijf (beroepsmatig) gehouden worden, en of er sprake is van een toe- of afname in dieraantallen</p>	<p><i>Op het bedrijf worden zowel in de vergunde/huidige situatie als in de beoogde situatie enkel vleeskuikens gehouden.</i></p> <p><i>Op 23-07-2007 is er een Wm-vergunning afgegeven voor het houden van 154.752 vleeskuikens.</i></p> <p><i>Middels het wijzigingsplan is initiatiefnemer voornemens om een nieuwe stal te bouwen voor 40.000 vleeskuikens. In totaal worden er dan 194.752 vleeskuikens gehouden op het bedrijf aan de Kerkweg 1 te Schaijk. Dat dit beperkte gevolgen voor het milieu heeft komt verderop aan bod.</i></p>

	ten opzichte van de vergunde situatie.	
<p>Wat zijn de afstanden van het bedrijf tot nabijgelegen gevoelige bestemmingen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergunde (huidige) situatie - Aangevraagde (toekomstige) situatie 	<p>Tot gevoelige bestemmingen worden gerekend woningen (niet zijnde bedrijfswoningen), scholen, zorginstellingen, etc.</p> <p>Het RIVM (Maassen, 2012) concludeert dat door toenemende afstand verdunning van biologische agentia in het milieu plaats vindt waardoor blootstelling lager wordt. Het hanteren van een bepaalde afstand tussen veehouderijbedrijf en woningen heeft daardoor een gunstig effect op de blootstelling van omwonenden aan geur, fijn stof, endotoxinen en zoönotische agentia.</p>	<p><i>Het dichtstbijzijnde gevoelige bestemming (niet zijnde bedrijfswoningen van derden) ligt op circa 535 meter. Het dichtstbijzijnde gevoelige bestemming inclusief bedrijfswoningen van derden is gelegen op circa 220 meter van het bedrijf. Deze afstanden veranderen in de nieuwe situatie niet.</i></p>
<p>Hoeveel gevoelige bestemmingen bevinden zich in een straal van 2 km rondom het bedrijf?</p>	<p>Dit is om een beeld te vormen hoeveel mensen mogelijk worden blootgesteld.</p>	<p><i>In een straal van 2 km rondom het bedrijf ligt $\frac{3}{4}$ van de kern van Schaijk, de helft van de kern Reek. Daarnaast valt het gehele buitengebied tussen Schaijk en Herpen binnen de straal van 2 km. In Schaijk en Reek zijn in totaal 3.240. Woningen (2590 Schaijk en 650 Reek) (bron CBS Kerncijfer wijken en buurten 2009-2012) dit komt neer op een totaal van ongeveer 2.257 woningen (inclusief woningen uit het buitengebied) die vallen binnen de straal van 2 km.</i></p>
<p>Hoe is het bedrijf gelegen ten</p>	<p>Bureau GMV vraagt om een kaart van de omgeving,</p>	<p><i>Kaart is bijgevoegd</i></p>

<p>aanzien van gevoelige bestemmingen (kaart van de omgeving)?</p>	<p>omdat zo de ligging van het bedrijf ten opzichte van gevoelige bestemmingen en andere veehouderijen inzichtelijk wordt.</p>	
<p>Wat is de afstand van het bedrijf tot de dichtstbijzijnde veehouderij en wat voor diersoort houdt men daar?</p>		<p><i>Het dichtstbijzijnde bedrijf ligt aan de Kerkweg 6 te Schaijk. De afstand tussen beide bouwvlakken is circa 135 meter. Hier worden varkens gehouden.</i></p>
<p>Door welke vegetatie en bebouwing wordt het bedrijf omringd?</p>	<p>De vegetatiedichtheid en bodemomstandigheden zijn factoren die invloed hebben op de verspreiding van micro-organismen. Micro-organismen zullen zich in een bosrijke of vochtige omgeving minder makkelijk verspreiden dan in een droge of open omgeving. Daarom vraagt de GGD een beschrijving van deze lokale gebiedsomstandigheden.</p>	<p><i>Het bedrijf is aan alle zijden, in meerdere of mindere mate, voorzien van bosschage of bomen. Aan drie zijden is een sloot gelegen. De directe omgeving is een meer open landschap met enkel bomen en struiken langs de wegen.</i></p>
<p>Diergezondheid</p>		
<p>Wordt het bedrijf begeleid door een vaste dierenarts? (vermeld hierbij bij voorkeur de naam van de dierenarts)</p>	<p>Begeleiding van een vaste dierenarts geeft aan hoe vaak de gezondheid van de dieren op het bedrijf gecontroleerd wordt. Hierbij vragen we de naam van de dierenarts bij wijze van borging.</p>	<p><i>Er is een periodieke controle van een vast dierenarts ter signalering en voorkomen van spreiding</i></p> <p><i>De betreffende dierenarts is: Dierenartsenpraktijk IJsselstein, Dhr. Jan Thijs Nijland</i></p>
<p>Hoe vaak vindt er bedrijfsbegeleiding door de dierenarts plaats?</p>	<p>Minimaal 1x maand bedrijfsbegeleiding door dierenarts is wenselijk.</p>	<p><i>Dit vind gemiddeld genomen 1 keer per 2 weken plaats.</i></p>

<p>Zijn er bedrijfsgezondheid- en behandelplannen op het bedrijf aanwezig, en wat houden deze in?</p>	<p>In een bedrijfsgezondheid- en bedrijfsbehandelplan staan de preventieve maatregelen die het bedrijf neemt t.a.v. dierziekten en welke medicijnen worden voorgeschreven.</p>	<p><i>Het plan wordt 1 keer per jaar opgesteld en daar worden de kern punten van verbetering/aandachtpunten in opgesteld.</i></p>
<p>Welk type zoönosen komt voor bij de diersoort op het bedrijf en welke extra maatregelen heeft u genomen ter bestrijding van deze zoönosen?</p>	<p>Het is belangrijk om te weten welke zoönosen op het bedrijf kunnen voorkomen, voor de veehouder zelf, maar ook voor andere mensen die in de stallen komen. Bij inzicht in de relevante zoönosen krijgt men ook inzicht op welke wijze de zoönosen voorkomen kunnen worden en welke maatregelen men dus kan nemen.</p>	<p><i>Campylobacterose, Influenza A en Psittacose (papegaaizenziekte). Door binnenhuisvesting van de dieren en het houden van enkel 1 leeftijdsgroep worden de zoönosen waar mogelijk bestreden.</i></p> <p><i>Elke productie ronde wordt er onderzoek gedaan naar de salmonella se en st. Mochten deze zich voordoen wordt er op dat moment alle vast gestelde acties uitgevoerd. Deze zijn door de IKB regelgeving vast gelegd.</i></p> <p><i>Voor De andere types salmonella's is er een extra reinigingsprotocol en ontsmettingsprotocol wat na de productieronde uit gevoerd wordt.</i></p>
<p>Wat voor een opleidingsplan voor personeel (inclusief eigenaar) is op het bedrijf aanwezig?</p> <p>Zijn hierin de volgende punten opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zoönosen - hygiënemaatregelen 	<p>Om de kennis over zoönosen en preventiemaatregelen actueel te houden is het van belang dat de veehouder en eventuele medewerkers zich regelmatig laten bijscholen.</p>	<p><i>De bedrijfsleider is verplicht om zich aan te sluiten bij een brancheorganisatie en studieclub, zodat alle relevante branche info bekend is en desgewenst een opleiding gevolgd wordt.</i></p> <p><i>Op dit moment is het bij ons nu zo dat wij opleidingen geven inzake nieuwe technieken van houden vleeskuikens met name het uit komen van</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> - het houden van dieren - herkenning dierziektes - te nemen maatregelen <p>In welke mate is er in het opleidingsplan aandacht voor periodieke bijscholing?</p>		<p><i>eieren in de stal i.p.v. eendagskuikens.</i></p> <p><i>Hieruit blijkt met name dat de diergezondheid een enorme verbetering op treed hierbij word onderzoek bij ons gedaan door de faculteit van de dieren artsen.</i></p> <p><i>Iedereen bij ons mag een relevante cursus volgen als dit gewenst is.</i></p>
<p>Huisvesting</p>		
<p>Wordt er een huisvestingsysteem gebruikt dat gericht is op beheersing van introductie en verspreiding van micro-organismen, en waarom wel/niet?</p>	<p>Beschrijving van huisvesting systeem. Bij sommige huisvestingsystemen is de kans op insleep en verspreiding veel minder dan bij andere stallen; bijvoorbeeld emissiearme stalsystemen.</p>	<p><i>Op het bedrijf is er sprake van het gebruik van emissiearme stalsystemen. Door de plaatsing van warmtewisselaars wordt de emissie van fijnstof (waarin de zoönosen kun verspreiden) gereduceerd.</i></p> <p><i>De reductie is van 22 gram naar 19 gram, dit is een percentage van 13,6 %</i></p> <p><i>Doordat zij tevens eieren uitbroeden is er veel minder insleep van zoönosen omdat er een levend organisme bij ons geboren wordt i.p.v. vervoerd naar ons daardoor veel minder kans op verspreiding hiervan omdat de besmetting niet meer met levend materiaal kan gebeuren.</i></p> <p><i>We krijgen immers geen levend wezen in de stal met de start maar wordt bij ons geboren.</i></p>
<p>Is de professionele expertise van</p>	<p>De dierenarts heeft kennis van preventie van</p>	<p><i>Bij de vergunningprocedure is de dierenarts</i></p>

<p>een dierenarts betrokken bij het stalontwerp (ontwikkeling van stal en huisvestingssysteem), en waarom wel/niet?</p>	<p>dierziekten.</p>	<p><i>betrokken bij het ontwerp van de stal om zo verspreiding tegen te gaan en de meest 'veilige' bedrijfsvoering te hanteren. Het voornemens om eieren in de stal uit te broeden bijvoorbeeld.</i></p> <p><i>De fam. Wingens hebben een systeem ontwikkeld inzake uitbroeden in de stal dit heeft een test periode gehad van 2 jaar hierin heeft de dierenarts ons geadviseerd met zijn kennis en daarom zijn we op het huidige system uit gekomen.</i></p>
<p>Wordt er gebruik gemaakt van compartimentering (scheiding leeftijdsgroepen en afdelingen), en waarom wel/niet?</p>	<p>Bij compartimentering voorkom je dat micro-organismen verspreiden van de ene (leeftijds)groep dieren naar de andere groep.</p>	<p><i>Op het gehele bedrijf zijn vleeskuikens aanwezig van 1 leeftijdsgroep. Derhalve is verspreiding van micro-organismen tussen de leeftijdsgroep uit te sluiten. Daarnaast worden de dieren gedurende het verblijf op het bedrijf niet verplaatst tussen de stallen. Elke stal heeft dus zijn eigen groep.</i></p>
<p>Hoe zijn de punten voor mestafzuiging gesitueerd?</p>	<p>De punten voor mestafzuiging niet onder luchtinlaatplaatsen situeren om zo de overdracht van ziektekiemen van extern te beperken.</p>	<p><i>De mest wordt na afleveren van de vleeskuikens uit de stallen verwijderd. Er is geen sprake van tussentijds vervoer van mest. Daarna worden de stallen grondig gereinigd om de overdracht tot een minimum te beperken.</i></p>
<p>Welke veterinaire adviezen zijn opgenomen?</p>	<p>Opnemen van veterinaire adviezen voor de verbetering van interne en externe biosecurity.</p>	<p><i>De personen die op ons bedrijf moeten zijn eerst verplicht om bedrijfsschoeisel en overal in de kantine aan te doen, en wederom om te wisselen op het moment van daadwerkelijk betreden van de stal.</i></p>

		<p><i>De adviezen van de dierenarts worden ook gebruikt om de voedersamenstelling samen te stellen.</i></p> <p><i>Immers hoe gezonder het kuiken des te minder antibiotica er nodig is.</i></p>
<p>Waarom is er sprake van gesloten en/of open bedrijfsvoering?</p>	<p>Het advies is om een (zo veel mogelijk) gesloten bedrijfsvoering te hanteren om insleep van micro-organismen te verminderen.</p>	<p><i>Wanneer de eieren aankomen op het bedrijf worden deze in de stallen geplaatst. Aan het einde van de cyclus, waarbij de vleeskuikens naar de slachterij vervoert worden, komen zij uit de stallen. Per stal is er een aparte ventilatie en voerstroom. Daarnaast zijn er diverse hygiënische protocollen waaraan, indien per stal, voldaan moet worden.</i></p>
<p>Wordt het aantal dieren in traditionele huisvestingsystemen verminderd (bijv. door oude stal niet meer te gebruiken voor veehouderij na gereedkomen nieuwe stal of oude stal aan te passen aan nieuwe eisen), en waarom wel/niet?</p>	<p>Minder dieren in traditionele, niet-emissiearme huisvesting leidt tot minder blootstelling van omwonenden aan micro-organismen.</p>	<p><i>Vergeleken met vergund krijgen alle bestaande stallen een (opwaardering naar) emissiearm(er) stalsysteem. Vergund was er sprake van traditioneel en mixluchtventilatie. In de beoogde situatie zijn alle stallen voorzien van een warmtewisselaar.</i></p> <p><i>Voor de nieuwe stal geldt uiteraard dat deze emissiearm wordt uitgevoerd eveneens met warmtewisselaar.</i></p>
<p><i>Aan- en afvoer van dieren en mest</i></p>		
<p>Welke maatregelen worden genomen om de verspreiding van zoönosen bij de aan- en afvoer</p>	<p>Zie IKB-eisen en IKB-rapportage.</p> <p>Een verwijzing naar een certificaat maakt niet altijd duidelijk welke maatregelen er daadwerkelijk, op het</p>	<p><i>Het bedrijf beschikt over het IKB-kip certificaat met daarbij o.a. de volgende eisen.</i></p> <p><i>- IN16 inrichting van de stallen eenvoudig te</i></p>

<p>van dieren te voorkomen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Is er een IKB-geregistreerde aan- en afvoer van dieren, en waarom wel/niet? 	<p>bedrijf, genomen worden. Beschrijf daarom expliciet de maatregelen die worden genomen en of de situatie in de aanvraag verandert.</p>	<p><i>reinigen en ontsmetten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>IN18 mest en strooisel worden na afvoer van dieren verwijderd en afgevoerd naar gecertificeerde bedrijven</i> - <i>IN19 Stallen zijn na afvoer van dieren, mest en strooisel gereinigd en ontsmet.</i> - <i>VA03, vleeskuikens met dimlicht of groen/blauw licht uitgelaten</i> - <i>VB01 Aanvoer vind direct plaats vanaf de broederij, dit verandert enigszins in de nieuwe situatie, daarin worden de eieren vanaf de broederij aangevoerd i.p.v. kuikens.</i> - <i>VB03 alle kuikens(straks eieren) zijn afkomstig van IKB Kip of Belplume gecertificeerde boerderijen.</i> - <i>VC01 Afleverbonnen van vleeskuikens</i> - <i>VC02 kwaliteitsborging per koppel van slachterij</i> <p><i>Doordat zij tevens eieren uitbroeden is er veel minder insleep van zoönosen omdat er een levend organisme bij ons geboren wordt i.p.v. vervoerd naar ons daardoor veel minder kans op verspreiding hiervan omdat de besmetting niet meer met levend materiaal kan gebeuren.</i></p>
<p>Loopt de routing vrachtverkeer</p>		<p><i>De routing loop via de Kerkweg en Pastoor van</i></p>

<p>met levende dieren en mesttransport buiten bebouwde kom.</p>		<p><i>Winkelstraat naar de N277 (Dorpenweg). Of via de Kerkweg en de Elsstraat, deze laatste route gaat over onverharde wegen. Aan de Pastoor van Winkelstraat is enige lintbebouwing aanwezig. De bebouwde kom van Schaijk wordt ontzien.</i></p>
<p>Is het mogelijk om bij een uitbraak van zoönosen wegen af te sluiten zodat diertransport en mesttransport buiten de bebouwde kom omgeleid wordt?</p>		<p><i>Daar er in de routing via de Pastoor van Winkelstraat de bebouwde kom wordt ontzien maar toch door lintbebouwing komt is het mogelijk al het transport via de route Elsstraat plaat te laten vinden wanneer er een uitbraak is.</i></p>
<p>Hoe worden activiteiten (zoals mest uitrijden of bewerkingen met mest) aangekondigd bij de bewoners in de lokale omgeving?</p>		<p><i>N.v.t. omdat mest niet bewerkt of uitgereden wordt. De mest wordt na het einde van de cyclus opgehaald en afgevoerd. Dit wordt niet (her-)gebruik in de lokale omgeving. De afvoer vindt plaats kort na het ophalen van de vleeskuikens.</i></p>
<p>Hoe worden afspraken gemaakt over activiteiten, zoals tijdstippen van uitrijden mest en rekening houden met weersomstandigheden?</p>		<p><i>Mest wordt na het einde van de cyclus opgehaald en afgevoerd. Dit wordt niet (her-)gebruik in de lokale omgeving. Bij voorkeur wordt in de warme periodes de mest 's morgensvroeg en/of 's avonds laat opgehaald om overlast te beperken.</i></p>
<p>Hygiëne</p>		
<p>Is er bij het bedrijf een verandering in belasting van geur</p>	<p>De uitstoot van micro-organismen kan via dezelfde routes lopen als de uitstoot van geur en fijnstof. Dit</p>	<p><i>De ontwikkelingen op het bedrijf hebben een toename van geur- en fijnstof emissies tot gevolg.</i></p>

<p>en fijnstof door de aangevraagde ontwikkeling, ook in relatie tot aantal blootgestelde bewoners in de lokale omgeving?</p>	<p>is mede afhankelijk van het soort en de grootte van het micro-organisme. Het aangeven hoe de uitstoot van geur en fijnstof verandert, geeft daardoor mede informatie over de mogelijkheid voor micro-organismen om zich naar de omgeving te verspreiden..</p>	<p><i>Echter is de toename niet van dien aard dat de belasting op de lokale omgeving leidt tot een toename van het aantal gehinderden (geur) of leidt tot een overschrijding van de grenswaarden (fijnstof), zie ook de gegevens uit de aanvraag.</i></p> <p><i>Door zelf eieren uit te broeden neemt het aantal dagen dat er levende dieren aanwezig zijn op het bedrijf af met 28 dagen per jaar (7 rondes van elk 4 dagen). Dit resulteert in een lagere totale emissie op jaarbasis dan de normen weergeven.</i></p>
<p>Welke maatregelen worden genomen om de uitstoot van micro-organismen (maar ook fijnstof en geur) te reduceren?</p> <p>Enkele voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aangepast strooisel bij pluimvee. - Aanpassing lichtschema's. - Oliefilm drukleidingen - Droogfilterwand - Ionisatiefilter - Warmtewisselaar 	<p>Uitstoot van micro-organismen kan via dezelfde routes als geur en fijnstof. Maatregelen die op fijnstof- en geurreductie zijn gericht, zullen ook de kans op uitstoot van micro-organismen verkleinen.</p> <p>Een ondernemer kan zelf de Maatlat duurzame veehouderij - eisen hanteren. Hiervoor is een subsidiemaatregel beschikbaar.</p> <p>Per diercategorie kunnen maatregelen variëren.</p>	<p><i>Alle stallen zijn in de beoogde situatie voorzien van een warmtewisselaar. Dit heeft tot gevolg dat er reductie plaatsvindt op fijnstofemissie in vergelijking tot traditionele huisvesting en/of andere emissiearme stalsystemen. Zoals reeds eerder berekend, 13,6 %.</i></p> <p><i>Qua geur vindt er geen reductie van emissie plaats. Wel is er een verandering van het ventilatiesysteem waardoor er een grotere, maar minder geconcentreerde, verspreiding plaatsvindt van geur, (van horizontale naar verticale uitstroom) waardoor het aantal geurgehinderden conform de geurgebiedsvisie niet toeneemt.</i></p>
<p>In welke mate is er een scheiding tussen het schone en niet-schone</p>	<p>De inrichting van een bedrijf is van belang voor uitstoot naar de buitenomgeving en kan ook de</p>	<p><i>Het schone bedrijfsgedeelte bevindt zich in de stallen. Deze stallen zijn voorzien van muren van</i></p>

bedrijfsgedeelte?	gezondheid van de dieren in belangrijke mate – positief of negatief beïnvloeden.	<i>steen of anderszijds afgesloten van de omgeving. Toegang hiertoe is zondermeer niet mogelijk.</i>
Is er een spoelplaats aanwezig voor de dieren, en waarom wel/niet?		<i>Nee, omdat er eieren binnen komen en alleen afvoer is van dieren dus het is altijd eenrichtingsverkeer. En nadat de dieren zijn afgevoerd wordt er altijd grondig gereinigd en ontsmet.</i>
Is er een aparte opvang beschikbaar voor zieke dieren, en waarom wel/niet?	Door zieke dieren in een aparte ruimte te plaatsen voorkomt men verdere verspreiding van de ziekte.	<i>Er is geen aparte quarantaineopvang voor zieke dieren. Om het verplaatsen van dieren, en met daarmee de spreiding van ziekten tussen de stallen, te voorkomen is hiervoor niet gekozen. Gezien de ontwikkeling zijn er steeds minder dieren ziek en in de IKB richtlijn staat dat we de dieren niet onnodig mogen laten leiden, daarom worden de zieke dieren die onnodig leiden en geen zicht op herstel hebben geëuthanaseerd.</i>
Hoe wordt verzekerd dat in het bedrijfsgedeelte geen andere (landbouw)huisdieren kunnen komen?	Bacteriën/ virussen kunnen worden verspreid door huisdieren.	<i>Alle stallen zijn van de buiten en binnenkant af te sluiten voor overige (landbouw)huisdieren. Daarnaast zijn er, zoals reeds aangegeven, geen andere diercategorieën aanwezig op het bedrijf alsmede geen huisdieren zoals een hond of kat.</i>
Welke maatregelen zijn getroffen om watervervuiling te voorkomen?	Het waterleidingsysteem blijkt te vaak ziektekiemen en resistente bacteriën te verspreiden. Dit heeft invloed op antibioticaresistentie en de ontwikkeling	<i>Tijdens het reinigen en ontsmetten van de stallen wordt hieraan aandacht besteed ter bestrijding van de ziektekiemen en resistente bacteriën. Gebruik</i>

	<p>van zoönosen. In de praktijk worden veel (chemische) middelen ingezet om de microbiologische kwaliteit te verbeteren, maar dit heeft negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het drinkwater.</p>	<p><i>van (chemische) middelen is niet uit te sluiten, wel wordt hier terughoudend mee omgegaan.</i></p> <p><i>De leidingen worden iedere ronde schoon gespoeld na aflevering van de vleeskuikens.</i></p> <p><i>Tijdens de leegstand staat er een oplossing van water met waterstofperoxide in de leidingen.</i></p> <p><i>Tijdens de ronde wordt er een lage dosering van chloor 1-2 dagen per week op het water gezet deze is onschadelijk voor het dier maar heeft wel een preventieve werking. Doordat de gezondheid status verbeterd wordt met het nieuwe systeem krijgen we ook steeds minder kans op water vervuiling.</i></p>
<p>Welke beschermingsmaatregelen worden toegepast als bezoekers de stal ingaan?</p>	<p>Ter preventie van overdracht van ziekteverwekkers naar dieren en vice versa.</p>	<p><i>Bezoekers worden zoveel mogelijk geweerd uit de stallen. Indien toch toegang noodzakelijk is dan dienen zij aan het hygiëneprotocol te houden. Dit betekend o.a. dat zij eerst bedrijfsschoeisel en overals aangetrokken worden en deze worden weer omgewisseld met stal overals en schoeisel. Aparte kleding en schoeisel per stal dus.</i></p>
<p>Welke eisen zijn opgenomen voor de opslag van mest, voermiddelen, ongediertebestrijdingsmiddelen,</p>	<p>I.v.m. veiligheid van belang dat de middelen in afgesloten ruimte staan.</p> <p>Is de mest afgedekt of wordt het meteen afgevoerd?</p>	<p><i>De mest wordt meteen na het verwijderen uit de stal afgevoerd naar derden welke daartoe gecertificeerd zijn. De overige middelen worden opgeslagen in</i></p>

gewasbeschermingsmiddelen?	Wat gebeurt er met de mest (uitrijden op eigen terrein, afgevoerd, verwerkt, etc.)?	<i>afgesloten kasten en/of silo's.</i>
Wordt er een actief ongediertebestrijdingsbeleid gevoerd, en waarom wel/niet?	Ongedierte kan zorgen voor insleep en verspreiding van ziekteverwekkers.	<i>Op het bedrijf wordt er een ongediertebestrijdingsbeleid gevoerd ter voorkoming en verspreiding van ziektes. Hiervoor is een vast bedrijf ingehuurd. Het bedrijf Ten Dijk, die dit uitvoert, staat op de geregistreerde lijst.</i>
Is toegang tot het schone bedrijfsdeel alleen mogelijk via een hygiënesluis, en waarom wel/niet?	Bij een hygiënesluis is het duidelijk dat men zich moet omkleden, handen wassen en eventueel douchen voordat de bezoeker de stal betreedt.	<i>Per stal is er een voorziening aanwezig voor het omkleden en handen wassen.</i>
Welke eisen zijn er gesteld aan de hygiënesluis en omkleedruimte?	Bijvoorbeeld een nieuwe overall/ schoenen als je in ander compartiment/ stal komt om niet de micro-organismen mee te nemen van de ene plaats naar de andere, handen wassen, douchen.	<i>Zie hierboven</i>
Is er op het bedrijf een vaste werkverdeling (bijvoorbeeld per dag één werknemer per compartiment), en waarom wel/niet?	i.v.m. verspreiding van micro-organismen via de werknemer/ veehouder tussen de verschillende compartimenten of diergroepen.	<i>Één medewerker runt het bedrijf en is verantwoordelijk voor de dagelijkse werkzaamheden.</i>

<p>Hoe wordt op het bedrijf voorkomen dat virussen zich tussen de twee diersoorten kunnen uitwisselen?</p>	<p>Met name de combinaties varkens en pluimvee, verwante soorten als rundvee en kleine herkauwers (schapen/geiten), en kleine herkauwers onderling brengen risico's m.b.t. zoönosen met zich mee.</p>	<p><i>Er zijn geen meerdere diersoorten aanwezig op het bedrijf.</i></p>
<p>Hoe wordt het pluimvee gehuisvest?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Binnenhuisvesting - Buitenhuisvesting met overkapping - Buitenhuisvesting met extra monitoring - Buitenhuisvesting 	<p>Het gaat om een maatregel ter voorkoming op bewezen verhoogd risico op besmetting pluimvee via externe bronnen (trekvogels). Afhankelijk van de beoogde locatie en aantal omwonenden vindt hier afweging plaats tussen dierenwelzijn en gezondheid.</p>	<p><i>Bij het pluimvee is er enkel sprake van binnenhuisvesting.</i></p>
<p>Maatregelen ter voorkoming van verspreiding Q-koorts zijn vastgelegd in een factsheet van 24 november 2011 en richten zich onder andere op vaccinatie, tankmelkonderzoek, mestbeleid en hygiëne. Welke maatregelen heeft u binnen het bedrijf genomen?</p>	<p>Zie voor meest recente informatie: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/q_koorts</p>	<p><i>De maatregelen omtrent q-koorts zijn vooral gericht op de geiten- en schapenhouderij. Derhalve zijn op onderhavig bedrijf hiervoor geen aanvullende maatregelen genomen.</i></p>

<p>Wordt er deelgenomen aan GD keurmerk zoönosen, en waarom wel/niet?</p>	<p>Voor meer informatie over eisen en certificering: http://www.capraovis.nl/docs/LR%20GD1518%20flyer%20zoönosen(schoon).pdf</p>	<p><i>Zoönosen staan relatief nog maar kort in de bestrijding en beperking van de uitstoot van stoffen. Echter zullen zij er altijd aan mee doen mits dit een toegevoegde waarde geeft aan het huidige protocol.</i></p>
<p>Signalering</p>		
<p>Wat voor een klachtenprotocol heeft het bedrijf? Is de ondernemer het aanspreekpunt voor klachten, en waarom wel/niet?</p>		<p><i>De klachten die het bedrijf bereiken worden aangenomen en behandeld door initiatiefnemer zelf. Hij draagt zorg voor een adequate afhandeling van de klacht. Er is hiervoor geen apart protocol, daar de klacht telkens van een andere aard kan zijn.</i></p>